

OKO BESEDE 2008

Trinajsto srečanje slovenskih mladinskih pisateljev Oko besede je potekalo 26. in 27. septembra. Za program in organizacijo je že tradicionalno poskrbelo Podjetje za promocijo kulture Franc-Franc, ki ga posebejata Feri Lainšček in Franci Just.

Priljubljene petkove dopoldanske obiske pisateljev na pomurskih osnovnih in srednjih šolah je tokrat zamenjala projekcija filma *Hit poletja*, ki je bila zamišljena kot uvod v popoldanski simpozij z naslovom **Slovenska mladinska književnost in film**. Udeleženci srečanja smo si film ogledali skupaj s povabljenimi devetošolci v kinodvorani zabavišnega središča Party Max Murska Sobota. Uvodoma smo prisluhnili Feriju Lainščku, ki nam je razkril kar nekaj pomembnih zanimivosti o nastajanju filma.

Simpozijsko temo smo na pobudo Zdravka Duše sprejeli (že pred letom dni) tudi zaradi televizijskega filma *Distorzija*, ki so ga začeli snemati po istoimenskem romanu, nagrajenem z večernico za leto 2005. Ker pa si *Distorzije* zaradi tehničnih zapletov septembra žal še ni bilo možno ogledati, smo se v uredništvu revije *Otrok in knjiga* (kjer smo vsebinsko pripravili tudi letošnji simpozij) kljub osebnim pomislekom Ferija Lainščka soglasno odločili za ogled filma *Hit poletja*, ki je bil sicer premierno predvajan na malih zaslonih aprila 2008. Predvidevali smo, da bi ta od gledalcev in kritikov zelo dobro ocenjeni film, ki je nastal po scenariju Ferija Lainščka in Metoda Pevca (tudi režiserja), lahko bil za udeležence srečanja še posebej zanimiv zaradi svoje pred- in pofilmske literarne zgodbe (noveli *Se spomniš, Maksi?* in *Kamela* ter roman *Hit poletja*). Metoda Pevca pa smo na Oko besede že pred zapletom z *Distorzijo* povabili kot referenta.

Zdravko Duša je v svojih tezah za simpozij zapisal, da nas že sam naziv **Oko besede** pravzaprav pelje neposredno tudi k filmu. »Smo v razmerah in času, ko se beseda razpira v pogled in branje v gledanje. Živimo 'čas brez pravljic', ki pa je po drugi strani čas čiste infantilizacije življenjskega stila. Virtualni svet, ki ga je pomenila literatura, se seli v vizualne in digitalne medije.« Kot moderator si je želel, da bi na simpoziju poleg teoretičnih analiz osvetlili vsaj nekaj praktičnih vidikov prenosa literature v vizualne medije.

Za teoretična izhodišča o posebni/različni naravi obeh predmetov, se pravi umetnostnega besedila kot zgolj jezikovnega predmeta in njegove filmske različice, ki je izrazito medmedialna, smo naprosili dr. Meto Grosman in dr. Vaneso Matajca. Ugledni znanstvenici s Filozofske fakultete v Ljubljani sta v svojih razmišljanjih odprli kar nekaj provokativnih vprašanj. Kot odlični poznavalki literature (tudi filma) sta znali prepričljivo zagovarjati tezo, da film ni nujno konkurenca knjigi: današnji otroci pač odraščajo tako s knjigo kot s televizijo, filmom, računalnikom, internetom, sms sporočili itd. Poudarili pa sta, da ima vsak medij svoj kod, svoja pravila, svojo govorico, ki jo je potrebno poznati, da bi jo lahko bolje dojeli, razumeli in uporabljali. Opozorili sta na bistvene razlike med knjigo in filmom

in na dejstvo, da filmske adaptacije/transformacije nujno povzročijo vsaj delno spremembo književnega sporočila.

Zdravko Duša, tudi urednik priljubljene knjižne zbirke Najst, je med drugim izpostavil dejstvo, da naš (skromni) produkcijski sistem žal skoraj praviloma pušča ob strani kultne knjižne junake, čeprav v svetu literarne uspešnice že dolgo predstavljajo najbolj zaželeno gradivo za prenos v vizualni medij. Da slovenska mladinska literatura kljub priljubljenosti in branosti ni prav pogosto služila kot predloga za film, je potrdil tudi seznam priredb slovenske mladinske književnosti za film in televizijo, ki ga je prispevala sicer odsotna Tanja Pogačar.

Vitan Mal, Lila Prap in Danila Žorž so predstavili prenos lastnih literarnih del v vizualni medij (tudi tridimenzionalno japonsko risanko in animirano-igrani interaktivni film); Franček Rudolf pa je na humorno kritičen način opozoril, da slovenski mladinski film še vedno predstavlja bolj kulturno tradicijo kot organizirano, tržno naravnano filmsko produkcijo. Podana razmišljanja so v razpravi s svojimi bogatimi literarnimi in filmskimi izkušnjami dopolnili še Feri Lainšček, Tone Partljič in Milan Dekleva, slednji tudi kot urednik otroškega in mladinskega programa TV Slovenija.

Objavljamo tudi prispevka Slavka Pregla in Tadeje Zupan Arsov, ki sicer na simpoziju nista bila predstavljena, a sta bila napisana za to priložnost.

V konferenčni dvorani hotela Diana, kjer je simpozij potekal, je bila na ogled razstava knjig »Večernična literarna bera 2007«, ki jo je pripravila Vesna Radovanovič iz Pokrajinske in študijske knjižnice v Murski Soboti.

Popoldanski del srečanja smo zaokrožili s predstavitvijo knjige *Potnik pod večer*, ki jo je ob 100-letnici rojstva Miška Kranjca izdala založba Franc-Franc. Knjiga vsebuje Kranjčeva narečna leposlovna besedila, nastala v letih 1925–1932, ki jih je v knjižno slovenščino prestavil Feri Lainšček, jubilejna izdaja pa vsebuje tudi spremno študijo Francija Justa in celovito bibliografijo Kranjčevih del, ki jo je pripravil Franc Kuzmič. S to predstavitvijo, ki jo je popestrila še Simona Zadavec z odličnim interpretativnim branjem odlomkov v prekmurščini, smo udeleženci srečanja počastili spomin na pisatelja, ki je ustvarjal tudi za mlade.

Na srečanju smo obeležili tudi življenjski jubilej Toneta Pavčka: dobitniku prve večernice in skoraj rednemu ter zelo ljubemu obiskovalcu Očesa besede, ki je 29. septembra praznoval 80. rojstni dan, smo poslali skupno voščilnico s podpisi vseh udeležencev srečanja.

V petek, 26. septembra, ob 19. uri pa se je v gledališki dvorani soboškega gradu z monodramo *Govor malemu človeku* v interpretaciji Vlada Novaka začel osrednji dogodek vsakoletnega Očesa besede: podelitev večernice, nagrade za najboljše izvorno slovensko mladinsko literarno delo preteklega leta. Nagrado je Ervinu Fritzu svečano podelil direktor in odgovorni urednik ČZP Večer Uroš Skuhala. O finalistih (*Vrane* Ervina Fritza, *Na zeleno vejo* Andreja Predina, *Kako je Oskar postal detektiv* Andreja Rozmana Roze, *Štiri črne mravljice* Anje Štefan in *Hektor in mala šola* Dima Zupana) in utemeljitvi žirije za nagrado smo obširno poročali v prejšnji številki revije *Otrok in knjiga*.

Srečanje smo naslednji dan nadaljevali s skoraj celodnevnim poučnim »popotovanjem v svet zelišč in vinske trte«. (Bralci časopisa *Total* so bili žal obveščeni samo o tem našem zanimivem in prijetnem spoznavanju etnografsko-foklornega izročila Slovenskih goric.) Najprej smo si ogledali obnovljen negovski grad, kjer so nam domačini pripravili kratek kulturni program, s pomočjo katerega smo lahko

zaslutili nekdanje življenje. Mogočni grad danes obdaja najbogatejši slovenski zeliščni vrt, po katerem nas je strokovno vodil zeliščar Andrej. Nato smo bili povabljeni v čarobno čajnico na prostem, kjer smo se pogreli s čajem dobra misel in se seznanili z zdravilno močjo tam gojenih zelišč. Kolona avtomobilov se je nato skozi mirne in idilične vasi podala na Turistično kmetijo Borko pri Gornji Radgoni, kjer nam je skrivnosti vinogradniškega življenja na robato humoren način razkrival amaterski igralec Samo Tuš. Za dobro vzdušje je poskrbela še folklorna glasbeno-plesna skupina Črešnjevci, ki nas je pospremila v res ogromne gorice. Ob ljudski glasbi, skrbnem gospodaričinem nadzoru in Tuševih zabavnih komentarjih smo nato (nekateri očitno prvič!) obirali grozdje vse do kosila. Postregli so nam tradicionalno pripravljene jedi, med katerimi seveda ni manjkala znamenita prleška gibanica. Slovenskogoriške barve, zvoki in okusi so udeležence prijazno povezali v živahne pogovore, v katerih so se iskrivo porajale tudi zamisli za nove delovne projekte.

Darka Tancer-Kajnih

